

FÅ VATTEN PÅ SIN KVARN

Tänk vad vatten kan åstadkomma! Det knakar, dunkar och viner när vattnet drar igång maskineriet.
En stund senare finns mjöl, gryn och foder som mättar bygdens folk och fä.

Vid den här bäcken fanns tre kvarnbyggnader. Hovdala tullkvarn, Siktemöllan och Mejeriet. Du står nu vid den övre.

Tullkvarn betyder att Hovdala malde åt hela bygden. I gengäld fick de en del av spannmålen och kvarnägaren fick betala skatt för verksamheten. Kvarnen var igång mellan 1804 och 1920-talet. Hovdalas tidigare kvarn, Mjölsmöllan, blev förstörd vid en brand 1800.

Spannmål lämnades med hästskjuts uppe på bryggan, vid ruinens övre hörn. Möllaren vägde och stjälppte upp i bingen. Säden matades ner mellan de roterande kvarnstenarna och det färdiga mjölet hamnade i säckar på bottenvåningen.

Till jul och under vårvinter gick kvarnen för högvarv, då maldes i genomsnitt 30 säckar per dag. Vattnet i dammarna ovanför kunde räcka till en veckas malning. Sedan fick man invänta tillströmning av nytt vatten.

Resterna efter möllarens bostad ser du strax intill.

Vet du att...

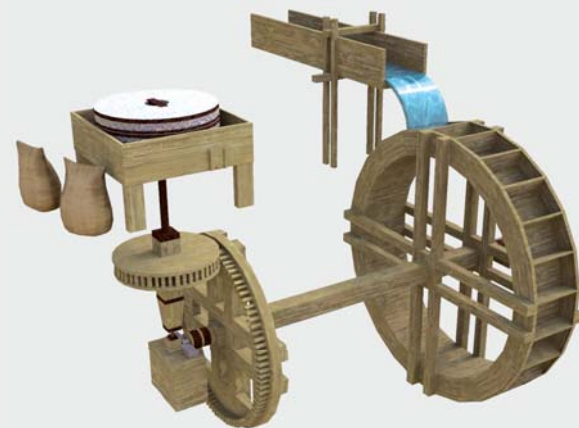
*...slottsfrun ofta kom med specialbeställningar. Då skulle det bakas - åt djuren!
För att de skulle värpa eller mjölka bättre.*

Hovdala tullkvarn, 1920-talet

"Nu sitter den på nacken tills jag kommer hem" sa Lörupsbon när han lyft upp 120-kilos säcken.

Vattnet strömmade in i kvarnrännan, som löper genom byggnaden, och drev ett cirka fem meter högt vattenhjul av trä. Via kugghjul överfördes kraften till två par kvarnstenar. De skalade, krossade och malde. Kvarnstenarna ser du överst till vänster på bilden.

Principen för ett överfallshjul.

Bäcken restaurerades 2009-2010.

Den torra bäckfåran innan bäckrestaureringen. Lägga märke till den romerska valvbågen. Den bärs upp genom spänningen mellan stenarna.

Run of the mill

There are three mill buildings by this stream called Hovdala tullkvarn, Siktemöllan and Mejeriet. You are now standing by the uppermost.

The tullkvarn mill at Hovdala ground flour for the whole local area. The mill was active between 1804 and the 1920s.

Water gushed in through a channel, which ran through the building, and turned an almost five metre high wooden waterwheel. The energy was transferred via a gear wheel to the millstones. They shelled and crushed the grain and two pairs of stones ground the flour. There is a piece of millstone on the stone wall.

The grain, which came by horse, was left on the ramp by the upper corner of the ruin. The miller weighed and loaded the grain into a bin. The grain was then fed down between the rotating millstones and the flour ended up in sacks on the ground floor.

When the mill worked at full speed, such as before Christmas, 30 sacks of flour were ground on average per day. The water in the mill ponds was enough to supply a week of milling.

Wasser auf die Mühlen

Hier befand sich die Zollmühle Hovdala. Bachabwärts standen zwei weitere Mühlen: die Sichter- und die Meierei.

Der Zollmühlenbesitzer hat Getreide für das Mahlen bekommen und dafür Steuern gezahlt.

Die Mühle war zwischen 1804 und den 20-er Jahren des vorigen Jahrhunderts in Betrieb.

Der Vorgänger, die Mehlmühle, ist 1800 abgebrannt. Das Wasser strömte in der Rinne durch die Mühle und trieb das ca. fünf Meter hohe Wasserrad an.

Zahnräder übertrugen die Kraft auf die Mülsteine. Der Rest eines Mülsteins liegt auf der Steinmauer.

An der oberen Ecke der Ruine wurde das Getreide mit Pferdewagen auf einem Steg angeliefert.

Der Müller wog es und schüttete es in die Mühle. Die Mülsteine schälten, schroteten und malten es.

Das Mehl rieselte im Erdgeschoss in Säcke.

Am meisten wurde zu Weihnachten und um Frühlingsanfang gemahlen – durchschnittlich 30 Säcke pro Tag.

Das Wasser in den Teichen hat für eine Woche gereicht, dann musste auf neuen Zustrom gewartet werden.

Der Rest vom Wohnhaus des Müllers ist nebenan.

Hässleholms
kommun

Text: Cia Larsson, foton: Lars-Erik Williams
Illustrationer:
Man med säck: Katarina Månsson
Överfallshjul: Jimmy Juhlin Alftberg